

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKOBOTO OCBITHЬOTO KOМПОНЕНТУ
«НАУKOBІ ОСНОВИ ЕКОНОМІКИ»**

Мова навчання – *українська*

Шифр та найменування галузі знань № 05 «Соціальні і поведінкові науки»

Код та найменування спеціальності № 051 «Економіка»

Кваліфікація *доктор філософії з економіки*

Ступінь вищої освіти *доктор філософії*

Затверджено на засіданні Методичної Ради зі спеціальності № 051 «Економіка»
«31» 08 2023 р. протокол № 2 .

Реєстраційний номер у ввідділі аспірантури і докторантури

106-051-2023A

Освітній компонент викладається на 1 курсі у 1 семестрі

Кафедра: [Економіка промисловості](#)

Викладач: Павлов Олександр Іванович, завідувач кафедри економіки промисловості, доктор економічних наук, професор

[Профайл](#)

Контакти:

pavlovodessaep@gmail.com

(050) 198 8035

Кількість: кредитів - 4, годин – 120

Аудиторні заняття, годин:	всього	лекції	практичні
денна	54	26	28
заочна	24	14	10
Самостійна робота, годин	Денна – 66		Заочна – 96

[Розклад занять](#)

2. Анотація освітнього компоненту

Освітній компонент (ОК) «Наукові основи економіки» є фундаментальною дисципліною в системі економічних знань, яка призначена для формування наукових уявлень щодо сутності економічних процесів та явищ, обґрунтування управлінських рішень на шляху розв'язання актуальних теоретичних та практичних проблем суспільного економічного розвитку.

3. Мета освітнього компоненту

Метою викладання освітнього компоненту «Наукові основи економіки» є формування у аспірантів наукового уявлення про економіку як соціальну та поведінкову науку, її теоретичну та прикладну функції.

Завдання полягають у наданні аспірантам фундаментальних знань з філософії, методології та теорії економічної науки, формуванні творчого підходу до еволюції дослідницького поля економічної науки, зростання її ролі в усіх сферах суспільного життя та в практиці господарювання в умовах глобалізації, у підвищенні рівня соціально-економічного розвитку України.

У результаті вивчення освітнього компоненту «Наукові основи економіки» аспірант повинен

знати:

- передумови становлення економіки як соціальної та поведінкової науки;
- сутність та предмет дослідження філософії економіки, її зв'язок з методологією економіки та економічною теорією;
- еволюцію тлумачення науковими школами основних економічних категорій і інститутів;
- зв'язок між економічною та господарською діяльністю; напрями та принципи взаємозв'язку економіки та політики;
- механізми функціонування різних економічних систем;

вміти:

- розрізняти функції та суспільне призначення економічної та інших соціальних та поведінкових наук;
  - знаходити зв'язок між мотивами діяльності «людини економічної» та «людини ноосферної»;
  - застосовувати прогностичну функцію економічної науки;
  - здійснювати моніторинг сучасного стану економічних систем;
  - виявляти тренди соціально-економічного розвитку України і формувати на їх основі моделі пріоритетного розвитку вітчизняної економіки.
- Самостійна робота аспірантів містить знайомство з літературою, підготовку до практичних занять, виконання індивідуальних завдань.

4. Компетентності та програмні результати навчання

У результаті вивчення освітнього компоненту «Наукові основи економіки» здобувач вищої освіти отримує наступні програмні компетентності та програмні результати навчання, які визначені в [Стандарті вищої освіти зі спеціальності 051 «Економіка»](#) та [освітньо-науковій програмі «Економіка» третього \(освітньо-наукового\) рівня вищої освіти докторів філософії з економіки](#).

Інтегральна компетентність

Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері економіки, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання в економіці та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з економіки та суміжних галузей.

СК03. Здатність використовувати сучасні методології, методи та інструменти емпіричних та теоретичних досліджень у сфері економіки, методи комп'ютерного моделювання, сучасні цифрові технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та науково-педагогічній діяльності.

СК05. Здатність виявляти, поглиблено аналізувати та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері економіки з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень, у тому числі з питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Програмні результати навчання:

ПРН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

ПРН03. Розробляти та досліджувати фундаментальні та прикладні моделі соціально-економічних процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у економіці та дотичних міждисциплінарних

напрямах.

5. Інформаційний обсяг освітнього компоненту

5.1. Перелік лекційних завдань

№ тем и	Зміст теми	Кількість годин	
		Денна ф.н.	Заочна ф.н.
Змістовий модуль 1. Онтологія економіки			
1	Економіка як соціальна та поведінкова галузь наукових знань Статус економіки як соціальної науки. Поведінкова економіка: сутність та підходи до визначення. Передумови становлення поведінкової економіки. Зв'язок економіки з економічною психологією та соціальною психологією. Поведінкові формоутворення: адаптивна, конкурентна, протестна та партнерська поведінка. Відтворювальна поведінка: комерційна, дистрибутивна, виробнича, споживча. Мотиваційно-вольовий компонент економічної поведінки.	2	1
2	Філософія економіки Сутність та дослідницьке поле філософії економіки. Науковий статус філософії економіки. Структура філософії економіки. Проблематика філософії економіки. Техніко-економічні та соціально-економічні підходи до філософії економіки. Синергетика як методологія розробки філософії економіки. Сучасні моделі філософії економіки. Зв'язок філософії економіки з методологією економіки. Філософські проблеми співвідношення економічної теорії та практики.	3	2
3	Економічна теорія та її функції Об'єкт, предмет дослідження економічної теорії. Позитивна та нормативна економічна теорія. Місце економічної теорії в системі економічних знань. Теоретична функція економічної теорії. Призначення критичної функції економічної теорії. Методологічна функція економічної теорії. Прогностична роль економічної теорії. Освітнє навантаження економічної теорії. Практична значущість економічної теорії. Превентивна функція економічної теорії.	3	2
4	Методологія економіки Еволюція уявлень про економіку як об'єкт пізнання. Стадіальність розвитку економічних теорій та методології. Економічна онтологія. Основні вектори онтологічних уявлень про економіку. Економіка як прагматична наука. Трансформація наукових поглядів на методи дослідження господарських явищ. Співвідношення теоретичних та прикладних компонентів економічних знань. Сучасні тенденції в розвитку методології економіки.	3	2
5	Міждисциплінарний статус економіки Сутність дисциплінарності та міждисциплінарності когнітивного процесу. Методологічні передумови міждисциплінарних економічних досліджень. Способи міждисциплінарного синтезу економіки з іншими науками. Міждисциплінарний статус економіки в системі соціальних та поведінкових наук. Переваги та ризики	2	1

	міждисциплінарного підходу в економічних дослідженнях. Об'єкт, предмет, дослідницький інструментарій та мова економіки як Зміждисциплінарної наукової галузі.		
Змістовий модуль 2. Прикладний вимір економічних знань			
6	Еволюція уявлень про економіку в контексті історії економічної думки Етапи становлення та розвитку економічної науки. Економічні школи та наукові течії. Предмет економічної науки та еволюція його визначення різними науковими школами. Еволюція поняття часу в економічній науці. Етапи розвитку трактування категорії багатства та їх характеристика. Еволюція теоретичних основ державного регулювання економіки. Історичні аспекти уявлення щодо зв'язку політики та економіки. Розвиток уявлень про роль держави та ринку в економічному розвитку суспільства. Вплив Четвертої промислової революції на розвиток економічної науки.	3	1
7	Економіка як наука про господарство та господарювання Економічна наука про сутність господарства та господарювання. Теорія суспільного господарства. Суспільна спрямованість господарської діяльності. Економічна детермінованість та релевантність господарської діяльності. Господарські відносини. Економіка як осередок і система суспільного господарювання. Об'єкт та суб'єкти господарської діяльності. Економічний механізм господарювання. Економіка як мистецтво господарювання. Духовно-моральна економіка. Система, моделі, рівні господарювання.	2	1
8	Роль та місце економіки в різних сферах суспільного життя Економіка в системі суспільного відтворення. Матеріальне та нематеріальне виробництво, його продукт. Економіка як інтегратор різних сфер суспільного життя. Взаємозв'язок життєвих потреб з матеріальними можливостями і економічними ресурсами. Економіка та не економічні інститути суспільної діяльності. Напрями та принципи взаємозв'язку економіки та політики. Необхідність соціалізації ринкової економіки. Суспільна думка як фактор зміни економічних уподобань. Економіка та освіта. Економіка та культура. Економіка та охорона здоров'я. Економіка спорту	2	1
9	Рівні та типи економічних систем Поняття «економічна система». Структура економічної системи. Рівні економічних систем. Типи економічних систем. Моделі економічних систем. Параметри порівняння економічних систем. Інститути економічних систем. Класифікація економічних систем за ступенем їх лібералізації. Особливості економічної системи України	2	1
10	Економічне мислення та економічна діяльність Категорії економічного мислення і економічної діяльності та їх взаємозв'язок. Місце економічного мислення в структурі економічної свідомості. Економічне мислення як форма прояву економічної свідомості. Типи економічного мислення. Функції економічного мислення. Вплив економічного мислення на формування економічної поведінки. Сутність та види економічної діяльності.	2	1

11	Цивілізаційний вимір економічного розвитку Цивілізаційна парадигма суспільного розвитку. Типи цивілізацій за домінуючими економічними ознаками. Поняття та класифікація технологічних укладів. Вплив Четвертої промислової революції на економічний розвиток. Чинники та складові процесу глобалізації економіки. Економічний контекст цивілізаційного розвитку людства.	2	1
Разом за ОК		26	14

5.2. Перелік практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
1	Тема 1. Економіка як соціальна та поведінкова галузь наукових знань	2	1
2	Тема 2. Філософія економіки	3	-
3	Тема 3. Економічна теорія та її функції	3	1
4	Тема 4. Методологія економіки	3	1
5	Тема 5. Міждисциплінарний статус економіки	3	1
За змістовим модулем 1		14	4
6	Тема 6. Еволюція уявлень про економіку в контексті історії економічної думки	3	1
7	Тема 7. Економіка як наука про господарство та господарювання	2	1
8	Тема 8. Роль та місце економіки в різних сферах суспільного життя	2	1
9	Тема 9. Рівні та типи економічних систем	2	1
10	Тема 10. Економічне мислення та економічна діяльність	2	1
11	Тема 11. Цивілізаційний вимір економічного розвитку	3	1
За змістовим модулем 2		14	6
Усього годин		28	10

5.3. Перелік завдань до самостійної роботи

	Назва самостійної роботи	Кількість годин за змістовими модулями для форм навчання	
		денної	заочної
	2	3	4
1.	Опрацювання матеріалу і надання письмових відповідей на контрольні питання конспекту лекцій за темами 1-11	26	36

4.	Виконання двох індивідуальних робіт:	40	60
	IP 1 «Економіка як мистецтво господарювання: український вимір»	20	30
	IP 2 «Економічна глобалізація та економічна інтеграція: спільне та відмінне»	20	30
Всього СРС		66	96

6. Система оцінювання та вимоги

Контроль успішності навчання здобувача проводиться у формах поточного і підсумкового контролів.

Формами поточного контролю є:

- письмові контрольні роботи за окремими темами або модульні контрольні роботи;
- виконання і захист індивідуальних завдань;
- усне опитування.

Підсумковий контроль – *екзамен*.

Нарахування балів:

Вид роботи, що підлягає контролю	Максимальна кількість оціночних балів	
	Денна	Заочна
Змістовний модуль 1. Онтологія економіки		
Лекційний курс	7	4
Практичні заняття	7	2
Самостійна робота	11	19
Тестування	10	10
Всього за змістовний модуль 1	35	35
Змістовний модуль 2. Прикладний вимір економічних знань		
Лекційний курс	6	3
Практичні заняття	7	3
Самостійна робота	12	19
Тестування	10	10
Всього за змістовний модуль 2	35	35
Екзамен	30	30
Всього	100	100

Є можливість визнання результатів неформальної освіти відповідно до п.2 [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в Одеському національному технологічному університеті](#).

Критерії оцінювання програмних результатів навчання здобувачів
Підсумковий контроль - екзамен

27-30 балів	якщо здобувач демонструє повні й глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь і навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, уміння приймати необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях, вільне володіння науковими термінами, високу комунікативну культуру	відмінно
23-26 балів	якщо здобувач виявляє дещо обмежені знання навчального матеріалу, допускає окремі несуттєві помилки й неточності	дуже добре
18-22 бали	якщо здобувач засвоїв основний навчальний матеріал, володіє необхідними вміннями та навичками для вирішення стандартних завдань, проте при цьому допускає неточності, не виявляє самостійності суджень, демонструє недоліки комунікативної культури	задовільно
0-17 балів	якщо здобувач не володіє необхідними знаннями, вміннями й навичками, науковими термінами, демонструє низький рівень комунікативної культури	незадовільно

Критерії оцінювання аудиторних занять (лекцій та практичних, за одне заняття)

Теоретична підготовленість перевіряється і оцінюється за результатами усної або письмової бесіди на лекціях та відповіді на питання практичних занять, що складені у відповідності до змісту навчальної програми.

0,8 – 1,0	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки	відмінно
0,9 – 0,8	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, розв'язує задачі з незначними помилками. При висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки	дуже добре
0,7– 0,6	Здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.	добре
0,5– 0,4	Здобувач доволі фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання ОК, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань.	достатньо

0,3-0,0	Здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.	незадовільно
----------------	--	--------------

Самостійна робота (опрацювання однієї теми та надання письмових відповідей: денна форма навчання – 5 тем у 1 модулі; 6 тем у 2 модулі)

1,0 – 0,8 балів	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
0,7 - 0,6 балів	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
0,5– 0,4 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	добре
0,3– 0,2 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	достатньо
0,1 – 0 балів	<i>Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді</i>	незадовільно

Самостійна робота (опрацювання однієї теми та надання письмових відповідей: заочна форма навчання – 5 тем у 1 модулі; 5 тем у 2 модулі)

2,0 – 1,7 балів	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
1,6 - 1,4 балів	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
1,3– 0,9 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	добре
0,8– 0,3 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	достатньо
0,2 – 0 балів	<i>Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді</i>	незадовільно

Самостійна робота (виконання індивідуальних робіт: денна форма навчання – 2 роботи (по 1 роботі у семестр))

6,0 – 4,8 балів	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді</i>	відмінно
4,7 - 3,6 балів	<i>Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності</i>	дуже добре
3,5– 2,4 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки</i>	добре
2,3– 1,2 балів	<i>Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки</i>	достатньо
1,1 – 0 балів	<i>Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді</i>	незадовільно

Самостійна робота (виконання індивідуальних робіт: заочна форма навчання – 2 роботи (по 1 роботі у семестр))

9,0 – 7,2 балів	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, надані повні обґрунтовані відповіді	відмінно
7,1 – 5,4 балів	Самостійна відпрацьована та вчасно захищена, при відповіді допущені неточності	дуже добре
5,3– 3,6 балів	Самостійна відпрацьована, відповіді неповні, допущені помилки	добре
3,5– 1,8 балів	Самостійна відпрацьована, відповіді незадовільні, допущені грубі помилки	достатньо
1,7 – 0 балів	Самостійна не відпрацьована або дані незадовільні відповіді	незадовільно

Тестування (під час модульного контролю)

10,0-8,0	100 - 81 % правильних відповідей	відмінно
7,0 -5,0	80 – 64 % правильних відповідей	дуже добре
4,0 – 2,0	63 – 55 % правильних відповідей	добре
1,0 – 0,8	54 – 43 % правильних відповідей	достатньо
0,7 – 0	42 – 0% правильних відповідей	незадовільно

7. Засоби діагностики успішності навчання

Методи навчання, які використовуються у процесі проведення занять, а також самостійних робіт за ОК:

Лекційні заняття: Словесні методи: розповідь, пояснення, бесіда, дискусія. Наочні: ілюстрація, спостереження, демонстрація; пояснювально-демонстративний метод, проблемний виклад.

Практичні заняття: виконання практичних робіт з наступним захистом результатів досліджень.

Самостійна робота: робота з навчально-методичними матеріалами, робота з інтернет-ресурсами, реферування, конспектування, науково-пошукова робота здобувачів.

8. Інформаційні ресурси

Базові (основні):

- Бурлай Т. В. Соціально-економічна конвергенція: теорія та практика: монографія. Київ: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». 2019. 364 с
- Єлісеєва Л. В. Роль соціального капіталу в економічному розвитку: монографія. НАН України, Київ: НАН України, «ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2019. 356 с.
- [Зовнішньоекономічна діяльність України в системі глобальних конкурентних відносин: агропродовольчий вимір](#): монографія (ред.; авторська частка: с. 5–36; 262–267). Одеса: Астропринт. 2019. 272 с.
- Кулаковська Т.А. Державне антициклічне регулювання розвитку агропродовольчого сектора України: теорія, методологія, практика: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 392 с.
- Дідух С.М. Інклюзивний розвиток агропродовольчих вертикально-інтегрованих компаній України: монографія. Одеса: Астропринт, 2020. 335 с.

Додаткові:

- Офіційний веб-портал «Законодавство України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

2. Урядовий портал <https://www.kmu.gov.ua/>
3. Офіційний веб-портал Міністерства юстиції України <https://minjust.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: www.rada.gov.ua.
6. Офіційний сайт –законодавча база «Ліга». URL: www.liga.com.ua.

9. Політика освітнього компоненту

Політика всіх освітніх компонент в ОНТУ є уніфікованою та визначена з урахуванням законодавства України, [Корпоративному кодексу ОНТУ](#), [Кодексу академічної доброчесності ОНТУ](#), [Положення про організацію освітнього процесу ОНТУ](#), [Положення про порядок перезарахування результатів навчання \(навчальних дисциплін\) в ОНТУ](#), [вимог ISO 9001:2015 та роботодавців](#).

Викладач *ПІДПИСАНО* Олександр ПАВЛОВ

Розглянуто та затверджено на засіданні кафедри Економіки промисловості

Протокол від «30» 08 2023 р. № 2

Завідувач кафедри *ПІДПИСАНО* Олександр ПАВЛОВ

ПОГОДЖЕНО:

Гарант ОП «Економіка підприємства»

д.е.н., професор кафедри економіки промисловості *ПІДПИСАНО* Олександр ПАВЛОВ